

biectul — o femeie considerată onorabilă își otrăvește pe rând soții succesivi, copiii, părinții, prietenii. Tiranizată, moralizată, neglijată, eroina alege, drept cale de eliberare, crima comisă în numele credinței în propriile sale capacități, dar și în numele Dumnezeului care-i călăuzește acțiunile. Refugiul în rugăciune e o răstălmăcire fabuloasă. Cea care, printr-o similitudine eufonică, poartă numele de Geesche — gei-sha — își asumă și menirea de izbăvitoare, ucigând deopotrivă din ură și din dragoste, având drept simbolic catarg al patimilor sale un crucifix. O modalitate inedită de a ilustra aberațiile la care poate ajunge un sistem rigid, clădit pe false pudori, pe norme și principii compromise: o formă stupidă de revoltă, conducând la o formă stupidă de sclavie morală întru emancipare socială! Suta crimelor, sugerate doar într-o eliptică enunțare, precum și scenele de intimitate mereu ratată sînt punctate, într-un ritm din ce în ce mai sa-

cadat, de aparițiile preotului, de ritualul conceperii ferparului și de cel al prezentării condoleanțelor. Dilatat la maximum, primul tablou are o deosebită tensiune paroxistică în dialogul dintre opresorul soț și opresata soție, tensiune potențată de condițiile de perfect confort casnic printr-un pseudo-zeu burghez cititor de ziar și afoateștiutor. Tehnica dramaturgică, constînd din anticipări mai mult sau mai puțin previzibile, contribuie la originala analiză rece, lucidă a stereotipiilor de viață, analiză la al cărei capăt soluția extremă este moartea, ca rezultat al unei logici superioare ce frizează însă, o dată tradusă în fapt, lipsa de scrupule, sfidarea oricăror conveniențe, o inconștiență absolută.

În inegală confruntare dintre femeie și bărbat (lăitmotiv al întregii opere fassbinderiene), protagonistă este pion esențial al galeriei de marionete ale căror reguli de existență încearcă să le schimbe, trans-

figurînd rațiunile psihologice în motivații socio-politice. Liliana Lupan — în formă excelentă — probează cel mai bine rezultatul muncii experimentale a regizorului cu interpretii, efectuată conform enunțurilor autorului.

Actorul contemporan, interpretînd un text mai mult sau mai puțin clasic, se află dominat simultan de două ideologii, a sa proprie și cea care, indusă de text, trebuie să-i governeze comportamentul scenic. Această situație nefirească face din întreg jocul actorului un joc dublu (care nu are nimic de-a face cu binecunoscuta «deublare actoricească»), un act a cărui esență constă în însuși faptul de a fi contradictoriu. Adevăr convertit de Fassbinder nu doar într-o incipientă estetică teatrală fondată pe coabitarea contrariilor, ci și într-o filosofie a existenței ce afirmă că dublul joc ideologic este componenta istorică a omului contemporan.

IRINA COROIU

ÎN AȘTEPTAREA UNUI REVIZOR ADEVĂRAT

REVIZORUL de N.V. Gogol • Traducerea: Mészöly Dezső și Mészöly Pál • **TEATRUL NAȚIONAL DIN TIRGU MUREȘ**, secția maghiară • Data premierei: 12 aprilie 1991 • Regia: Parászka Miklós • Scenografia: Kothay Dobre Judit • Distribuția: Hunyadi László (Skvoznik-Dmuhanovski), Kilyén Ilka (Anna Andreevna), Fülöp Erzsébet (Maria Antonovna), Kárp György (Hlopov), Szabó Mária (Soția lui), Csörgöffy László (Liapkin-Tiapkin), Tóth Tamás (Zemlianika), Tatai Sándor (Spekin), Gáspárik Attila (Dobcinski), Kilyén László (Bobcinski), Hatházi András (Hlestakov), Györfly András (Osip), Henn János (Hübner), Székely Ferenc (Korobkin), Székely M. Eva, Ölvedi Antónia (Korobkina), Gáspárik Imola (Posiopkina), Nagy István (Abdulin), Kozsik József (Uhoviorotov), Matolcsi Ferenc (Svistunov), Demeter András (Pugovifin), Bogdán Zsolt (Derjimorda), Szöllösi János (Primul negustor), Gadó István (Al doilea negustor), Fülöp Emese (Nevasta unui subofiter), Madarász Lóránt (Mișă).

Era și timpul să vină un «revizor» și pe la teatrul țirgumureșean! Acest revizor se numește Parászka Miklós, este directorul trupei maghiare din Satu Mare și cadru didactic la catedra de regie a Academiei de Teatru din Tîrgu Mureș. Sub bagheta sa, trupa aflată pînă acum în letargie, satisfăcută cu aducerea pe scenă a unor spectacole slăbuțe, anemice, pare să revină la viață.

Parászka Miklós și-a înscris numele între acelea ale regizorilor promițători prin spectacole montate la secția maghiară a Teatrului de Nord din Satu Mare, precum *Titanic-vals* sau *Geneza* și de sacrificiu. Gag-urile inspirate, mijloacele preluate și adaptate din «marele mut» calificau aceste producții teatrale drept reușite ale stagiunilor respective.

Ce l-a determinat să monteze *Revizorul*, acum și aici? «Trăim la granița dintre Orient și Occident. Deplasarea noastră spre o dezvoltare organică, dinamică, fertilă, de tip occidental nu e scutită de șocuri. Scîrție, trosnesc încheieturile vechii structuri, rezistă tenace, ici-colo chiar se reclădesc (...). În lipsa unui sistem funcțional, corupția e inevitabilă, minciuna — în progresie geometrică — cuprinde toate compartimentele. Hlestakov a sosit printre noi. El înseamnă schimbare. (...) Rezultatul e un imens spectacol de teatru» — susține regizorul în caietul program. Atmosfera spectacolului și costumele trimit la Rusia celui de al doilea deceniu al secolului nostru, acei ani fiind ilustrativi pentru mișcările sociale de forță imensă ce rămîn însă doar speranțe, conservînd structurile totalitare, ba chiar dezvoltîndu-le. În «consens» cu viziunea regizorală, Kothay Dobre Judit a creat un decor adecvat, spectacolul desfășurîndu-se între schele supraetajate, fapt ce a dat, în schimb, mult de furcă numeroasei trupe, deplasarea actorilor devenind anevoioasă. În plus, scena este inundată de mult, prea mult gunoi, soluție didacticistă, depășită.

Parászka a pornit în concepția regizorală de la notațiile marelui prozator rus, potrivit cărora în Rusia nu există oraș în care funcționarii să fie, de la primul pînă la ultimul, niște ființe diforme. Doi-trei oameni cinstiți există totuși. «Dar cum se prezintă chestiunea, dacă acest oraș e un spațiu spiritual și se află în fiecare dintre noi?», întreabă regizorul. Autorul atrăsese atenția asupra celui revizor îngrozitor ce ne așteaptă pe toți în fața gropii. Revizorul este, de fapt, conștiința noastră trezită, care ne cheamă la autoexaminare. În vederea acestui examen, avem nevoie de un revizor veritabil, nu de unul fals, un Hlestakov. Pe Hlestakov îl corup viciile din sufletul nostru. Dar viciile noastre se tem de ris.

Spectacolul funcționează cu precizie de ceasornic, grație muncii migăloase depuse

de trupă. Bogăția mișcării scenice, evoluțiile lipsite de cusur ale unor actori contribuie — în ciuda unor neîmpliniri — la nașterea celui mai bun spectacol din stagiune al ansamblului maghiar de la Tîrgu Mureș.

În interpretarea lui Hunyadi László, Primarul este figura cea mai bine conturată a spectacolului. Cred că actorul a atins maturitatea profesională, fiind capabil de rezolvări scenice dintre cele mai complexe. Se mai detașează Csörgöffy László (Liapkin-Tiapkin), Györfly András (Osip) și Kozsik József (Căpitanul de poliție). Celebrii Dobcinski și Bobcinski, jucați de Gáspárik Attila și, respectiv, Kilyén László, apar mai degrabă ca niște furieri în pufoaice, gonind mereu pe biciclete, decît ca niște funcționari.

La spectacol au colaborat și cîțiva studenți de la Academia de Teatru din localitate. Dintre ei, Hatházi András beneficiază de rolul de cea mai amplă respirație: Hlestakov. Păreră mea este că regizorului i-a scăpat printre degete acest rol hotărîtor: Hlestakov nu este un infantil înzestrat cu ticurile unui personaj waltDisneyan (vezi ciinele Goofy), ci un tînăr aristocrat petersburghez, educat după tipicul franțuzesc. Hlestakov privity mărunt caricatural devine totalmente neconvincător.

Obsesia filmelor burlești și a teatrului de umbră își pune decisiv amprenta pe acest spectacol semnat de Parászka: lertargia orașelului e sugerată prin proiecția unui film à la Lumière, cu intrarea trenului în gară, într-o liniște «asurzitoare»; numeroasele acțiuni extrascenice sînt proiectate, cu ajutorul unui reflector, pe un ecran imens, în maniera teatrului de umbră; celebra scenă mută de încheiere e comentată printr-o imagine (sonoră) filmată a unui clopot, reprezentînd de fapt — potrivit mărturiei regizorului — clopotele sufletului, prevestitoare ale unei schimbări nu neapărat hlestakoviene.

STRACULA ATTILA